

Groen & Doen

beleef de natuur!

HOOGVEEEN

Broeihopen ringslang

Zaterdag 3 maart van 9.00 tot 12.00 uur. We gaan de broeihopen die we vorig jaar hebben gemaakt opnieuw omzetten en kijken of we eischalen vinden. Kom en help mee! Voor jeugd vanaf de bovenbouw. Samen met vrijwilligers van Ravn gaan we er een leuke ochtend van maken. Wel graag aanmelden op de site. Locatie: Oude Kene, P spoorwegovergang Kinholtsweg. Contact: grietje.loof@kpnmail.nl

ZUIDWOLDE

Werken in Vlindertuin

Zaterdag 10 maart vanaf 9.00 uur. De jaarlijkse opknappbeurt van de Vlindertuin begint om 9.00 uur en duurt tot ongeveer 12.00 uur. We gaan aan het werk om de Vlindertuin uit de winterrust te halen en de paden weer op te knappen. Iedereen is welkom om mee te helpen. Handschoenen, stevig schoeisel en een schep, hark of kruiwagen zijn handig om mee te nemen. De Vlindertuin ligt achter Waardeel 4.

Het Drentse Landschap

ASSEN

Drentse droom

Dinsdag en woensdag 27 en 28 februari, maar ook op donderdag 1 maart van 13.00 tot 17.00 uur. Ontdek de Amerikaanse invloeden in Drenthe aan de hand van verschillende activiteiten. Locatie: Drents Archief, Brink 4.

RUINEN

Struinen met boswachter

Maandag 26 februari: Struin mee met de boswachter door de bossen van het Dwingelderveld. Deze wandeling is leuk voor ouders met kinderen van 4 tot en met 8 jaar. Misschien stuiten we op bijzondere diertjes, op modder en vruchten. Durven jullie het aan om mee te gaan? Informatie en aanmelden via: www.natuurmonumenten.nl/bcdwingelderveld

'Nieuwe' roofvogels broeden in Nederland

► Rode wouw rukt op in Twente

Hero Moorlag

Oude Kene, voorjaar 2017. Een paartje slechtvalken heeft een nest gebouwd in een van de hoogspanningsmasten en paren. Het zal toch niet waar zijn. Een broedgeval van slechtvalken onder de rook van Hoogeveen. Veertien dagen later zijn de valken verdwenen. Een paartje zwarte kraaien heeft het nest gekraakt. Weg illusie. Soms wordt een rode wouw op trek gezien boven de A28 en bij Zuidwolde. In 2017 bleef een rode wouw bij Zuidwolde rondhangen. Vogelaars hoopten op paarvorming. Misschien in 2018? Een soort om in de gaten te houden, want hij heeft ons land gevonden. Dat bleek afgelopen zaterdag op de 24-ste landelijke Roofvogeldag in zalencentrum Ogterop in Mepel, georganiseerd door Werkgroep Roofvogels Nederland (WRN). Van heinde en ver waren 500 roofvogelaars bijeen gekomen om de nieuwste trends te verneemen. Rob Bijlsma, nog niet terug uit Afrika, had al in periodiek De Takkeling 2018-1 geschreven: 'Vergeleken met een eeuw geleden staat het er met de roofvogels goed voor.'

De slechtvalk broedt alweer een tiental jaren in ons land, maar maakte de laatste jaren een spectaculaire opmars, vooral richting het westen. Duivenmelkers zijn daar niet blij mee, maar gelukkig zijn er veel stadsduiven, houtduiven en Turkse tortels, prooiën voor de slechtvalk. De rode wouw is vanaf 2012 in opkomst als broedvogel in Twente en Gelderland. De toename van deze prachtige roofvogel lijkt op die van de slechtvalk. Stef van Rijn en zijn team bezenderden twaalf rode wouwen om hun gedrag na te trekken. Rode wouwen eten aas, maar zoeken

De rode wouw is snel te herkennen aan de gevorkte staart.

Noël Reynolds ©

ook veldmuizen op grasland en boerenerven. Ze houden van een landschap met reliëf. In de Eifel en Sauerland is de populatie in tien jaar verdubbeld tot 300 paar. Alle territoria schijnen bezet, ook in de Belgische Ardennen. De vogels wijken uit naar het heuvelachtige landschap van Limburg, Twente en Gelderland. De onderzoekers telden 90 paar. Ze volgden de trek naar het overwinteringsgebied in Spanje en ontdekten daar slaapplaatsen van rode wouwen, tot 280 vogels. Windmolens vormen een probleem, maar vooral bestrijdingsmiddelen. Van Rijn liet een foto zien van een door gif gestorven vrouwtje dat op haar dode jongen in het nest lag. Inmiddels is de voorjaarstrek begonnen. In België zijn de eerste wouwen gezien. Vogelaars in Zuidwolde let-

ten op de lucht. Het zou mooi zijn wanneer bij ecoduct Stiggeltie een paartje rode wouwen een nest maakt.

Over spectaculair gesproken. Dat de grauwe kiekendief door akkerandbeheer weer terug is in Noord- en Oost-Groningen wisten we al zo'n vijftien jaar. Onder leiding van Ben Koks heeft Werkgroep Grauwe Kiekendief er alles aan gedaan deze roofvogel een duurzame plek te geven in graanen luzernevelden. Maar een steppenkiekendief, wie had dat durven dromen. In 2017 vestigde een paartje zich in een graanveld ten noorden van Bedum. Het mannetje is wit als een meeuw, kleiner dan de grauwe kiekendief en feller in zijn gedrag. Zoals bij de meeste roofvogels is het vrouwtje groter. Het vrouwtje van de steppenkie-

kendief heeft een bruine tekening. De jachttechniek is anders dan die van de grauwe. Steppenkiekendienven jagen op kleine vogels bij boerderijen. Ben Koks wist het kwetsbare broedgeval geheim te houden voor al te opdringerige natuurfotografen. Ruim rond het nest werd in het korenveld een raster aangebracht om predatoren op afstand te houden. Vaste camera's maakten schitterende beelden. Het paar bracht dankzij de bescherming vier jongen groot die alle vier uitvlogen. De jongen zijn geringd. Een derde succes verhaal is dat van de zeearend. Deze enorme roofvogel, vliegende deur, zien we in de Mepper Hooilanden, Nationaal Park Lauwersmeer en in de Oostvaardersplassen. Rob Bijlsma wijst op de komst van zwarte wouw en slangenarend.

Koolmees heeft hinder van effecten zure regen

In de tweede helft van februari kantelt de winter richting de lente. Aan de temperatuur is het nog niet alle dagen af te lezen, maar de dagen lengen onmiskenbaar. Sneeuwklonks, krokussen en zelfs speenkruid komen her en der in bloei, de eerste zingende vogels laten zich weer horen. De heggenmus is de eerste. De koolmees behoort ook tot die vroege voorjaarszangers. Iedereen kent de koolmees. Het is een vogelsoort waaraan veel onderzoek is uitgevoerd. Er is waarschijnlijk geen vogel die beter onderzocht is. Niko Tinbergen deed er zo'n tachtig jaar geleden bij Hulshorst al uitgebreid onderzoek naar. Koolmezen zijn echte dagdieren. Hun ritme wordt in hoge mate bepaald door de lengte van het daglicht. In de winter leven ze meer in groepen, vaak met andere soorten mezen samen. Zodra ze met hun nestbouw beginnen in boomholten of in nestkastjes, slaapt het vrouwtje bij voorkeur in haar nestruimte. Eind februari, begin maart worden de minder sterke mannetjes verdre-

Mannetje koolmees heeft een brede zwarte 'stropdas'.

Albert Keressies ©

ven naar de slechtere broedgebieden. De meest dominante mannetjes hebben, volgens een onderzoek in Noorwegen, een bredere donkere borstband en zijn op die manier goed herkenbaar. Terwijl het vrouwtje broedt, moet het mannetje indringers uit hun territorium verdrijven. Waar veel 'indringers' komen, zijn de broedresultaten tot 30 procent lager.

Vorig jaar kwam een onderzoek op de Zuid-Veluwe met schrikbarende informatie. In het voedselarme bos nabij Ede lijden koolmezen aan kalkgebrek. Eieren hebben een zwakke schaal, ze komen vaak niet uit en jonge koolmezen liggen in het nest met gebroken pootjes. De botten zijn slap door kalkgebrek. Volgens een bioloog ontstaat het kalkgebrek door de

voortschrijdende verzuring van bossen op de hogere en voedselarme zandgronden. Ruim dertig jaar geleden was de zure regen een onderwerp dat vrijwel dagelijks in het nieuws was. De verslechterde vitaliteit van de bomen en het sterven van de bossen was het spookbeeld van de 21-ste eeuw. Gelukkig is dat spookbeeld niet uitgekomen, maar de effecten van de verzuring zijn wel op andere gebieden zichtbaar. Door verzuring van de bodem laten de mineralen los van de bodemdeeltjes, waardoor mineralen als calcium, magnesium en kalium wegspoelen uit de bodem. Belangrijke mineralen voor de eischalen en de botten van kuikens van ondermeer de koolmees. Gemiddeld zijn de bosbodems in Drenthe voedselrijker dan op de Veluwe. Maar de resultaten van onderzoek daar stemmen wel tot nadenken. Je moet er niet aan denken dat ook onze Drentse bossen in het voorjaar steeds 'stiller' worden.

Albert Keressies